Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0807, 4-0237
УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 102. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 28-го ТРАВНЯ 1954. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, MAY 28, 1954. No. 102. VOL. LXI.

91 ВБИТИЙ І ПОНАД 200 ПОРАНЕНИХ ВІД ВИБУХУ НА ЛІТАКОНОСЦІ „БЕННІНҐТОН"

Експльозія спричинила пожежу; причина експльозії невияснена; гелікоптери перевозили жертви на побережжя



Літаконосець „Беннінґтон" на якому трапилася трагічна експльозія

Квонсет, Ровд Айленд. — На літаконосці „Беннінґтон" трапилась експльозія, яка спричинила пожежу в частині корабля. Сталося це в 6 годині рано. Досі нараховано 91 вбитого та понад 200 осіб поранених. Це одна з найжахливіших катастроф, що сталася під час миру на воєнному кораблі ЗДА. 41,000-тонновий літаконосець вертався із вправ у Норфолк в стейті Вірджінія і плив до своєї бази в Нюпорті в стейті Ровд Айленд. Секретар фльоти Чарлз С. Томас негайно виїхав до Нюпорту, щоб керувати слідством та висловити співчуття попеченим та родинам тих, які загинули. Судове слідство почалося негайно 27 травня. Адмірал Джан Госкінс, командант летунських сил в цьому районі, заявив, що слідство старатиметься викрити причини цієї катастрофи та щоб ствердити, чи хтось із командного складу не завинив у тому, що дійшло до такого нещастя. Командант „Беннінґтона" заявив, що він довідався про нещастя 20 мінут після 6 години вранці, коли почув запах диму, а після цього настав легкий вибух, за яким були ще два дальші вибухи. Коли літаконосець прибув до порту, то він виглядав, немов би вертався з великої морської битви. На кораблі стояли попечені моряки та обсмалені димом, а на палубі лежали мертві жертви катастрофи. Негайно почали перевожувати жертви катастрофи до шпиталів. Між важко попеченими знаходиться 10 осіб у критичному стані, і число жертв може ще збільшитися. Коли вищі старшини фльоти відбували конференцію, на побережжі стояли сотки жінок та членів родин моряків, що служать на „Беннінґтоні", щоб довідатися, що сталось з їхніми найближчими. Говорять про різні причини. Адмірал Госкінс заявив, що він виключає можливість саботажу, хоч і додав, що це виясниться аж після закінчення слідства. Командант літаконосця капітан Рейборн сказав, що негайно після того, як довідався про катастрофу, зарядив рятування поранених та попечених. Моряки жертвенно рятували своїх товаришів, виносячи їх на палубу та даючи їм першу допомогу. Секретар фльоти Томас з найбільшим признанням висловлювався про членів залоги „Беннінґтона" та про рятункову акцію гелікоптерів, які так швидко перевезли поранених і попечених, що це спричиниться до врятування не одного людського життя. Часописи пригадують, що ця катастрофа не спричинила найбільше число жертв на воєнному кораблі під час миру, бо 26 квітня 1952 року під час зудару виловлювача мін „Гобсона" з літаконосцем „Васпом" 700 миль на захід від Азорів загинуло 175 моряків, коли корабель пішов на дно впродовж чотирьох мінут. Літаконосець „Беннінґтон" брав участь в другій світовій війні, а пізніше перебув вже дві малі катастрофи. Під час війни „Беннінґтон" знищив був японський воєнний корабель „Ямато" та ще один японський воєнний корабель, а також затопив кілька менших ворожих кораблів. Президент Айзенгавер висловив пораненим морякам і родинам загинулих найщиріше співчуття від усього народу та в своїм власнім імені.

Важливі військові наради у Парижі

Париж. — У столиці Франції відбуваються військові наради, які мають вирішити дальшу участь Франції в індо-китайській війні, якщо в Женеві не дійдуть до згоди щодо припинення збройних дій. Три французькі генерали, на чолі з шефом генерального штабу генералом Елі, які повернулись з Індо-Китаю, конферували спершу з прем'єром Лянієлем. Потім скликано нараду всього кабінету разом із високими старшинами та представниками всіх ресортів, що мають діло з Індо-Китаєм. Окремо радитиме державна комісія оборони, яка вирішує проблеми військової політики. Остаточні рішення має прийняти французький уряд в четвер 27 травня. Уряд братиме під увагу дві можливості: або перемир'я, до якого договоряться на Женевській конференції, і в такому випадку — військові заходи для забезпеки від комуністичних несподіванок, або дальша війна з активною допомогою З'єдинених Держав. У Франції приймається за певну річ, що на випадок невдачі Женевської конференції ЗДА активно візьмуть участь в індо-китайській війні.

Черчил говорить про військові наради у Вашинґтоні

Лондон. — Англія вже не тільки не противиться переговорам про колективний пакт безпеки для Південного Сходу Азії, але сама настоює на чимскорішому переведенні військових нарад п'яти перших заінтересованих держав: ЗДА, Англії, Франції, Австралії і Нової Зеляндії. Відповідаючи на інтервенцію в палаті громад, Черчил запевняв, що підставою англійської політики завжди була система колективних пактів безпеки. Англія хотіла б, що у вашинґтонських нарадах взяли участь найвищі військові представники. Якщо ЗДА прихиляться до цієї думки, то до ЗДА виїде мабуть шеф британійського генерального штабу, маршал Джон Гардінґ. Така нарада прийматиме під увагу дві концепції: оборону тієї частини Індо-Китаю, яка залишилась би по цьому боці після евентуального поділу краю, та дальшу війну на випадок невдачі у Женеві. За газетними вістками, ця військова конференція мала б розпочатись у Вашинґтоні 1 червня ц.р.

Сіям внесе скаргу до ОН

Женева. — Міністер закордонних справ Сіяму (Таї), принц Ван Вайтайкон, заявив, що Сіям підготовляється подати на Раду Безпеки Об'єднаних Націй скаргу, що його країна загрожена комуністичним наступом. Сіям має безпосередні кордони з країнами Індо-Китаю, Лаосом і Камбоджею, куди вдерлися комуністичні ватаги. Тому Сіям хоче просити Раду Безпеки, щоб вона, за постановою Генеральної Ассамблеї з 3 листопада 1951 про створення 14-членної „обсерваційної комісії миру", вислала до Сіяму обсерваторів для ствердження комуністичної загрози.

ФРАНЦІЯ ПОГОДЖУЄТЬСЯ НА ПОДІЛ В'ЄТНАМУ

БІДО ДІСТАВ ВОТУМ ДОВІР'Я ВІД СВОГО УРЯДУ. — МАРЕВО НОВОЇ ВАЖКОЇ КРИЗИ У ФРАНЦІЇ. — В ІНДО-КИТАЇ З КОЖНИМ ДНЕМ ПОГІРШУЄТЬСЯ ВОЄННА СИТУАЦІЯ

Париж. — Французький міністер закордонних справ Бідо взяв участь в надзвичайному засіданні ради міністрів, яка вислухала його звідомлення з ходу Женевської конференції, зокрема про останню комуністичну пропозицію щодо припинення воєнних дій та зосередження існуючих в Індо-Китаї збройних сил в точно визначені райони. Тому, що та пропозиція, як ми вже про це повідомляли, — практично означає поділ В'єтнаму на комуністичну й некомуністичну частини з двома відповідними режимами, то французький уряд, який висловив Бідо своє довіря і дав йому уповноваження довести до перемир'я, фактично прихилився до концепції поділу краю, так, як це сталося в Кореї. Бідо в середу від'їхав до Женеви, де в найближчих днях вирішиться доля тамошньої далекосхідньої конференції. Найбільшим клопотом для Бідо буде тепер наклонити репрезентантів В'єтнаму, щоб вони погодились на принцип поділу краю. Голова Бао Даї, який перебуває недалеко Швайцарії по французькому боці, як також його офіційні представники в Женеві, рішуче опрокидують думку про поділ В'єтнаму, при чому існують здогади, що багато патріотів у В'єтнамі радше воліли б комуністичне правління, як поділ краю на дві частини під двома правліннями з непевною будучиною. Франція не може легковажити собі волі в'єтнамців тому, що ЗДА поставили передумовою будь-якої дальшої співпраці на терені Індо-Китаю — признання В'єтнамові повної суверенности. Тому у Женеві ніхто ще не знає, як розвинуться тамошні дальші наради. Якщо комуністи схочуть їх знову протягнути, а в західньому таборі далі не буде такої єдности, щоб можна було з успіхом протидіяти такій обструкційній тактиці, то ситуація може ускладнитись через дві нові події:

В першому тижні червн'я французький парлямент, відкинувши внесення уряду на відложення дебати про Індо-Китай, переведе її, з небезпекою, що вона призведе до упадку уряду Лянієля. Це була б політична катастрофа для Франції, але невдоволення в парляментських колах з приводу розвитку подій на терені Індо-Китаю і на брак усіху у Женеві після більш, як 4-ох тижнів тамошніх нарад, таке велике, що неможливо оминути таку публічну дебату. Знову ж в Індо-Китаї буквально з кожним днем погіршується французька воєнна ситуація. Комуністи настільки наситили вже район дельти Червоної ріки військами, стягненими з-під Дієнбієнфу, що вони здобувають одну за другою укріплені французькі позиції і звужують коло довкола Ганой. Останнє французьке повідомлення каже про висадження в повітря одного поважного форту й евакування його залоги. Про зміст і висліди нарад французького уряду з генералами, які вернулись з Індо-Китаю, нема ніяких офіційних повідомлень.

Книжечки на випадок війни

Вашинґтон. — Урядовці з Уряду Оборонної Мобілізації натискають на президента Айзенгавера, щоб він дав наказ почати друкувати 20,000,000 воєнних харчевих книжечок та більйони потрібних до них купонів, які будуть потрібні на випадок нової світової війни. Друкування цих книжечок і купонів забрало б більше як 20 місяців часу, і тому деякі урядовці департаменту оборони хочуть почати їхній друк вже тепер, але інші урядовці побоюються, щоб громадянство не подумало, що вже тепер світ стоїть перед вибухом нової війни. Уряд Оборонної Мобілізації має готові зразки цих книжечок і купонів і хотів би їх віддати до Державної Друкарні, як тільки дістане на це дозвіл. Урядовці Уряду Оборонної Мобілізації не можуть зрозуміти, чому федеральний уряд не хоче дати дозволу на друк цих харчевих книжок, хоч в інших ділянках робить приготування на випадок війни. Над цією справою радять вже три тижні, коли загострилася ситуація в Індо-Китаї. Уряд Оборонної Мобілізації приготовляє закони, які Конґрес мав би ухвалити, зокрема закон про „замороження" платень і цін та комірного, а також закон про заборону продавати приватно деякі товари. Ці закони мали б реґулювати та раціонувати рух усіх товарів. Проєкти цих законів пішли б на наради Конґресу одночасно з наказом президента про висилку війська закордон.

Відкопано могилу Хеопса з-перед 3000 років

Каїро. — Розкопи, ведені єгипетським департаментом старовинних пам'яток і археологічним музеєм в Каїро, — довели до знайдення могили фараона Хеопса, другого короля четвертої династії, що панувала від 2,900 до 2,750 роком перед нар. Христа. Хеопсові приписують збудування славних пірамід біля Гізи, що відомі під його іменем. — Коридор, що вів до відкопаного склепіння, був завалений 15-тонновим каменем, що його треба було обережно перерізати. Д-р Мустафа Амер, голова департаменту старовинних пам'яток, прибув на місце розкопок, що їх провадив інженер, артист-маляр і старшина, Камаль-ельМаляк, що йому приписується головну заслугу у цій історичній знахідці. Це нове відкриття має своїм значенням перевищити всі дотеперішні археологічні відкриття в Єгипті. Сподіються, що в склепінні, що його очищують, знайдуть великі скарби Хеопса, що були похоронені разом із ним. Властива могила Хеопса — це корабель, що ним він мав „поїхати до неба". Відкривників склепіння вдарив запах, що виходив з дерева корабля і пахощів із його нутра. Інші відомості кажуть, що в тому склепінні знаходяться два, а не один корабель.

Европейська Рада натискає на французький парлямент

Страсбурґ. — На сесії Европейської Ради, створеної у тісному зв'язку з Сталево-Вугільною Спільнотою 6-ти европейських держав, — всі речники виступали рішуче в обороні західнього пакту Оборонної Спільноти, закликаючи французький парлямент не гаючись довше ратифікувати його. Вони перестерігали Францію, що невключення Німеччини в оборонну систему Заходу дуже небезпечне для Европи. Нетерпеливі німці можуть піти власною дорогою і шукати свого місця в тісних господарських взаєминах з совєтським бльоком, — якщо їх відштовхнуть від Заходу. У тому самому дусі промовляв речник Англії, колишній міністер внутрішніх і закордонних справ уряду Праці, Герберт Моррісон, а також французький соціяліст Гю Молле. Цей останній вказував на небезпеку, яка може постати, коли Німеччину змусять лявірувати поміж Заходом і Сходом і зроблять її предметом совєтських залицяньок.

Гомфрі обіцяє зменшити державні видатки на 5 більйонів

Ню Йорк, Н. Й. — Секретар скарбу Джордж М. Гомфрі заявив, що республіканський уряд проєктує зменшити державні видатки ще на п'ять більйонів долярів (цього року їх зменшено на сім більйонів). Ця заява є несподіванкою для політичних обсерваторів, бо сподівалися, що уряд домагатиметься збільшення бюджету у зв'язку з ситуацією в Індо-Китаї, яка вимагає нових більйонів на видатки для організування оборони в цій частині світу проти комуністичної аґресії. Гомфрі є членом Крайової Ради Безпеки, яка плянує видатки уряду на оборону, і промовляв на конференції в Сити Голл в Ню Йорку, де виголосили промови також бувший президент ЗДА Герберт Гувер та сенатор Геррі Ф. Бирд. Гувер остерігав, щоб Конґрес не піддавався натискові тих груп, які хочуть збільшити цьогорічні видатки федерального уряду на 5 більйонів. Сенатор Бирд сказав, що збільшувати державні видатки не можна, поки немає зрівноваженого бюджету, хіба що зайшла б нагла потреба підвищити видатки на народну оборону. Гомфрі обіцяє зменшити бюджет в фінансовому році 1955-56.

Нові проби водневої і атомової бомб

Вашинґтон. — Комісія Атомової Енерґії заповідає дальші проби атомової й водневої бомб на дослідних полях в стейті Невада. Представник комісії відмовився сказати, коли саме мають відбутися пробні експльозії, але припускають, що це має бути наступної весни. Журналісти здогадуються про підготову до нових пробних експльозій ще й з того, що Комісія Атомової Енерґії звернулася до публічних закладів охорони здоров'я щоб запросити радіологічних фахівців дбати про безпеку підчас експльозій. Голова Спільної Конґресової Комісії Атомової Енерґії Стерлінґ Кол, після звіту про недавні експльозії водневої бомби на Пацифіку, заявив, що дальші проби цієї зброї заплянoвано. Детепер Комісія Атомової Енерґії послуговувалася пробним полем коло Френчмену і Юка Флєт коло Лас Веґас в Неваді, де випробовувано малу атомову зброю. Кол заявив, що експльозії на Тихому океані виявили, що оборонна сила ЗДА значно збільшилася.

Колюмбійський університет відмовився від дотацій Варшави

Ню Йорк, Н. Й. — Заступник президента Колюмбійського університету Роберт Гаррон повідомив, що від 1954-1955 академічного року цей університет відмовляється від дотації комуністичного варшавського уряду, яку він давав на утримування катедри Міцкевіча. Від 1948 року Варшава виплачувала річно 10,000 долярів на цю катедру, застерігаючи собі право визначати, хто має очолювати цю катедру. Гаррон заявив, що обидві сторони, тобто Колюмбійський університет і варшавський уряд, дотримували цієї умови, але тепер її уневажнено і катедра продовжуватиме свою працю з власних фондів. Польські організації в ЗДА від самого початку виступали проти дотації з Варшави, і тепер добилися успіху, бо катедра Міцкевича і надалі працюватиме над розвитком польоністики, але вже не в'язатиметься умовою з комуністичною Варшавою.

Замах на французького губернатора Марокко

Рабав, Марокко. — На генерала Гійома, французького губернатора Марокка зроблено теристичний замах. За хвилину після того, як він переїхав своїм автом вулицю міста Марракеш і військова сторожа вже збиралася відходити до бараків, вибухла бомба. Вона поранила 19 французьких вояків і 3 старшин, при чому одному з них відірвано обидві ноги. Крім цього ранено 12 марокканських вояків і 12 цивільних осіб, з них 5 жінок і 13-літнього хлопця. Генерал Гійом викликав був до себе велику ворожнечу збоку марокканських націоналістів за заслання султана Сіді Бея Юссефа та настановлення на його місце султана Сіді Арафу.

Батерії „Ніке" охоронятимуть Вашинґтон

Вашинґтон. — Голова Конґресової Комісії Збройних Сил Дюї Шорт заявив, що батерії „Ніке" мають охороняти столицю і інші міста ЗДА від летунського нападу. „Ніке" — це керовані стрільна, що при допомозі радарових інсталяцій і спеціяльних механізмів нищать ворожі літаки. Батерії „Ніке" коштуватимуть 87,700,000 долярів. Шорт не подав, які саме райони охоронятиметься при допомозі „Ніке". Ці гармати можуть стріляти на віддаль 30 миль і 60,000 стіп заввишки. Коло Вашинґтону 1,800 старшин і вояків обслуговуватимуть ці протилетунські гармати.

ПРЕЗИДЕНТ АЙЗЕНГАВЕР ПРИВІТАВ КОНВЕНЦІЮ У.Р.СОЮЗУ

А. БАТЮК ПЕРЕВИБРАНИЙ НА ГОЛОВУ ОГРАНІЗАЦІЇ

Скрентон, Па. — Президент Айзенгавер, у відповідь на листа п. А. Батюка, голови Українського Робітничого Союзу, привітав конвенцію тієї організації, що відбулася у Филаделфії в днях 17 до 22-го травня ц. р. — повідомляє „Народна Воля", орган УРС. У своєму привіті президент Айзенгавер стверджує важливу ролю братерсько-запомогових організацій в американськім демократичнім суспільстві. В результаті конвенції обрано новий головний уряд тієї організації в такому складі: Антін Батюк — голова; д-р Микола Тацій і А. Галелюк — заст. голови; Т. Миник — рекордовий секретар, В. Пипюк — його заступник; Е. Попіль — фін. секретар та Й. Бігош — його заступник. До Контрольної Комісії: К. Доманчук, С. Кривоус, О. Матейко, М. Скрабут і Й. Харина, а до Головної Ради: В. Костишин, В. Довгань, С. Садовець, Ф. Калитка, Т. Калина, В. Лепак, С. Підвисоцький, Т. Кобзей, Ф. Дорошенко, М. Білах та В. Дутчак. Під час конвенції, в нарадах і при виборах, пробувала ще грати деяку ролю ліва опозиція з С. Корпаном на чолі. В резолюціях конвенції є мова теж про підтримку праці УКК і ЗУАДК та заклик до членів, щоб підтримували Народний Фонд.

ОЛЕКСА ЛИТВИНЕНКО, ОРГАНІЗАТОР УНС, ВИДУЖАВ І ВЕРТАЄТЬСЯ ДО ПРАЦІ

Ню Йорк. — Інж. Олекса Литвиненко, організатор Українського Народного Союзу, остаточно видужав після важкої недуги та знову вертається до праці. Своє видужання з недуги, яка тривала пів року та включала дві операції, п. Литвиненко у великій мірі завдячує подивугідно дбайливій лікарській опіці д-ра І. Макаревича в Ню Йорку. Інж. Литвиненко є делеґатом на конвенцію Українського Народного Союзу, в якій вже зможе взяти участь. Під час своєї відносно недовгої праці на пості організатора УНС він зорганізував 814 членів і 16 нових відділів і тільки недуга перешкодила йому досягнути мету: зорганізувати 1,000 членів до теперішньої конвенції. Широкі кола членства УНС, що знають п. Литвиненка з його організаційної і громадянської праці, напевно з радістю приймуть вістку про його видужання та поворот до нормальної праці.

В АМЕРИЦІ

● **Крайова Рада Безпеки** в Шікаґо передбачає, що у найближчі вільні дні 29, 30 і 31-го травня на шляхах ЗДА буде 340 смертних випадків. Якщо в ці дні буде гарна погода, то на шляхах ЗДА курсуватиме 35 мільйонів авт. Рада закликає до обережности під час їзди.

● **Конґресова Комісія** вирішила не включати лікарів, поліцистів і пожежників в новий законопроєкт про обов'язкове соціяльне забезпечення. Таким чином 150,000 лікарів, за винятком покищо дентистів, не зобов'язані належати до соціяльного забезпечення.

● **Ця сама комісія** прийняла дуже важливу поправку до законопроєкту про соціяльне забезпечення, згідно з якою робітник буде діставати повне забезпечення, доживши до 65 років, хоч він у випадку нездібности до праці не платитиме вкладок на соціяльне забезпечення. Це відноситься й до тих, що тимчасово не платитимуть на соціяльне забезпечення.

● **„Домашні" економісти** знайшли способи прати і чистити уживані дитячі ляльки, щоб діти могли їх вживати довший час. Вони рекомендують дбати про чистоту ляльок та дитячих забавок з огляду на здоров'я дітей.

● **Сенат прийняв закон,** який день 11 листопада визнає днем вільним від праці і переіменовує його на День Ветеранів. Досі цей день звався „Днем розброєння". В тому дні вшановуватимуть тих, що боролися в Першій і Другій світових війнах та в Корейській війні.

● **Пані Елінор Рузвелт** 17-го червня має дістати почесний докторат від Гарвардського університету, як про це повідомляє студентський часопис цього університету. Якщо вістка ця правдива, то пані Рузвелт буде першою жінкою, що її відзначить цей університет.

● **З поміччю шести шлюпок,** трьох гелікоптерів і літака розшукували трьох хлопців — 15, 16 і 18 років, — які пішли були ловити рибу на узбережжі Лонґ Айленду під Ню Йорком і не повернулися на ніч додому.

● **Директор Крайової Фундації** для боротьби з дитячим паралічем пригадує батькам, щоб подбали про защеплення своїх дітей трьома сироватками проти дитячого паралічу, бо всі три щеплення творять одну цілість, і повна забезпека проти недуги можлива аж після третього щеплення.

В СВІТІ

● **У Західньому Берліні** переіменували „Голл Трумена" на „Купецький центр берлінського командування". Це — великий будинок, в якому міститься пошта, комісаріят, каварня і фризієрня. Бронзову таблицю і світлини Трумена зняли вже раніше. Військові чинники видали повідомлення, що зміна назви не подиктована ніякими політичними причинами.

● **Дружина генерала Де Кастріса,** оборонця Дієнбієнфу, який попав у комуністичний полон, прилетіла з Індо-Китаю до Парижу. Її привітали на летовищі делеґати від французького уряду і багато журналістів. Проте, журналісти не мали щастя: їх навіть не допустили до пані Де Кастріс, яка мерщій від'їхала автом.

● **Німецькі соціялісти** спротивились, щоб інвалідські, старечі й вдовині пенсії поширено на членів колишнього німецького леґіону „Кондор", що воював по стороні еспанського генерала Франка, та на їх рідню. Соціялісти заявляють, що демократична Німеччина не може утримувати тих, що допомагали фашистам, але західньо-німецький уряд став на становищі, що члени цього леґіону не були добровільцями, а командування німецької армії створило леґіон і просто призначало до нього вояків.

● **У грецькій провінції Тессалії** вночі чути було підземні поштовхи. Мешканці міст Ляриса, Трикаля й ін. в паніці вибігли на вулиці і там перебули до ранку.

● **Кардинал Спелман** з Ню Йорку, по дорозі до Риму, на церемонію канонізації Пія Х, що відбудеться 29 травня ц. р., прибув на чолі паломницької групи з 190 осіб до Венеції, щоб оглянути це місто.

● **Королівська військова академія** в Сендгерсті, Англія, дістала в дарунок погруддя президента Айзенгавера в уніформі командувача військ НАТО. Відкриття перевела дружина американського амбасадора, пані Альдріч.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

СКАЛКА В ОЦІ

Навіть кремлівська пропаганда не може знайти такого матеріялу для святкувань 300-річчя „возз'єднання України з Москвою", який був би цікавий для українського народу і виявляв справжню радість і справжні користі з такої „злуки". Тим вияснюється, що властивою „атракцією" тих „урочистостей" є властиво напади на З'єдинені Держави та їх „розвідчиків" — „українських буржуазних націоналістів". З того, що говорив секретар компартії України, Олексій І. Кіріченко, чи що написав Осип Крутій в „Радянській Україні", а що в цілості передрукувала московська „Правда", виходило б, що до „українських націоналістів" зараховано вже всі українські партії та середовища, які діють поза Україною, включно з Українською Національною Радою та Злученим Українським Американським Допомоговим Комітетом. Всі вони мали б уже бути „на американській службі" і діяти за наказом з Вашингтону.

Москва зарядила з нагоди 300-річчя Переяславського договору різні атракції на такі величезні розміри, що мимоволі насувається питання: що за тим криється? Дуже сумніваємось, щоб 300-річчя, як таке, було властивою причиною тих урочистостей. Скаженина, якою дихає, наприклад, промова Кіріченка, вказувала б, що радше „буржуазні націоналісти", які „виють на Совєтську Україну" та „хлепчуть смердючу юшку в заокеанських тавернах", заслуговують на більшу увагу, ніж саме 300-річчя „возз'єднання"! Добився великого розголосу теж і адмірал Стівенс, що кидає американськими долярами і диктує Українській Національній Раді, як пише Іван Крутій. „Диктатором" став навіть адв. Михайло Радик, европейський директор ЗУАДКомітету, що мав „диктувати", очевидно в імені З'єдинених Держав, „умовини ще гірші й страшніші, як це робив свого часу Гітлер". У зв'язку з тим згадується ім'я навіть президента Айзенгавера, що нібито дав наказ формувати українські військові частини, а це знов мало б бути доказом його воєнних замірів, звернених проти СССР.

Усі ті речі мали би бути властиво ділом „запроданців" і „агентів", що продають себе Америці за гроші. Бо ж і міяких повстань в Україні нема, і навіть українська еміграція не йде разом з тими „агентами" та „запроданцями" — читаємо в московській „Правді" та в „Радянській Україні". Совєтська пропаганда завжди говорила про жменю українських націоналістичних „запроданців" і „зрадників", в Україні й поза нею, але довго не цікавились роботою цілої української еміграції, поодинокими її установами та особами з різних груп і середовищ, як це тепер роблять. Бодай не було цього видно в пресі, та на таких видних місцях, як це тепер буває. Нарід в Україні, можливо, щойно тепер дізнається не про одне українське ім'я і не про одну українську організацію поза Україною, що про них довго не чув, або взагалі не знав про їх існування.

Або як розуміти вістку про наказ самого Айзенгавера в справі формування українських військових частин? Що за сенс Москві пускати такі неправдиві вісті?

Не будемо це все розгадувати. Ми тільки хочемо підкреслити те, що нам видається ясне й правдиве. Праця української еміграції в світі у справі допомоги визвольним змаганням українського народу, хоч вона невелика, таки своє робить. Як би Москва її не легковажила, чи не збувала мовчанкою, вона її турбує. Мабуть дістаються таки вісті про цю працю і в Україну. Тому саме обов'язком українців поза Україною є дуже дбати, щоб бути своєю працею і поведінкою у вільних країнах прикладом високоідейної й здисциплінованої української спільноти. Зокрема українські газети, що виходять поза Україною, повинні знати, що їх першим і головним обов'язком є дбати про цю ідейну сторінку української еміграції, а не заповняти цілі сторінки — як це, на жаль, не раз буває — емігрантським сміттям, у якому любується хіба совєтська пропаганда, як матеріялом для очорнювання цілої еміграції. Москва боїться української еміграції, бо боїться правди, яку вона голосить, боїться її ідейности та її одного протикомуністичного та протимосковського фронту. Як довго ця еміграція буде наскрізь чесною і наскрізь ідейною, так довго вона не тільки лякатиме Кремль, але сповнюватиме своє головне завдання — допомоги визволенню України.

АНГЛІЯ І АМЕРИКА

За поверх 170 років англо-американських взаємин — від підписання в Парижі миру з 3 вересня 1783 року — вони не були такі погані, як тепер, — читали ми кілька днів тому в коментарі одного з найповажніших американських часописів. Може це переборщення, коли пригадати, що англійське громадянство довгий час не могло помиритись з думкою про остаточну втрату колоній в Північній Америці. Проте, не сягаючи аж до таких давніх часів, а рахуючи від першої світової війни, отже за останніх 40 років, можна сміливо твердити, що дійсно не було ще таких яскравих розбіжностей між цими двома англомовними державами, як тепер.

Дрю Міделтон, лондонський кореспондент „Ню Йорк Таймсу", знаменито схопив психологічну різницю між американським і англійським народами в теперішній час. Вона є у двох головних точках: Американці є переконані, що коли б навіть большевики поруйнували багато американських міст і винищили мільйони громадян атомовими бомбами — якщо їм такі напади пощастили б, — то все ж Америка „має шанс виграти". Зате англійці у своїй масі не думають про виграну третю світову війну, тільки про те, чи хтось з них взагалі врятується і вийде живий з тієї війни. Друга суттєва точка — це підхід до торгівлі. Англійці від непам'ятних часів живуть із заморської торгівлі і їх усе існування зв'язане з тією торгівлею. Тому вони думають про торгівлю з совєтським бльоком в Европі й Азії, як річчю самозрозумілою і відповідно до тієї, аксіомної в їх понятті конечности, достосовують політичні теорії. Тому, у згоді з панічним острахом перед атомовим і водневим атакуванням Англії збоку СССР, англійці викували політичну теорію про першенство „демократичної пенетрації" в комуністичні країни над теорією зламання комунізму силою. Відсіль і нехіть до американської політики, яку англійці, однаково, як московські комуністи, уважають політикою, що веде до війни; відсіль негайне признання комуністичного режиму в Китаї і промощування комуністичному Китаєві дороги до Об'єднаних Націй; відсіль і віра, що тісним співробітництвом і найжвавішою торгівлею з комуністичними країнами можна буде стесати імперіялістичне вістря міжнародного комунізму і переробити комунізм так, щоб він дозрів до дійсного мирного і льояльного співжиття з країнами демократичного устрою. Словом, це повторювання в дечому теорії Ф. Д. Рузвелта про можливість „співжиття двох економічних систем", яку так зручно використав Сталін і яку і далі, час до часу, використовують совєтські головачі у своїх пропагандивних трюках.

Хто орієнтується в американських відносинах, знає, що головним відборцем велетенського американського промислу не є заморський покупець, а власне американське громадянство. Цей факт є не тільки джерелом добробуту американського громадянина, але й джерелом його певности себе і незалежности від міжнародно-торговельної коньюнктури. Це не значить, що ЗДА не ведуть закордонно-торговельної політики, яка старалася б відкривати американському промислові нові ринки збуту і поширювати давні, — це річ самозрозуміла. Очевидно, що коли б упав комуністичний режим в СССР, Китаї і сателітських державах і весь той велетенський простір відкрився для нормальних торговельних взаємин, то і для американського промислу й торгівлі відкрилися б величезні нові можливості. Але тільки комуністи, або люди цілком несвідомі дійсного стану американської економіки, можуть твердити, що ЗДА задля ради здобуття торговельних ринків підготовляються до війни! Це такий самий абсурд, що його проповідує злоба або анальфабетизм, як закид, що ЗДА є імперіялістичною державою і в своєму імперіялізмі перевели „інвазію на Корею"!

Психіка англійців і американців була завжди інша, особливо ж інакше формувалась після другої світової війни. ЗДА підписали були, разом із 62 іншими державами, 24 липня 1929 року пакт „Коллоґа-Бріяна" про виключення війни, як засобу міжнародних розрахунків. Коли в 10 років пізніше вибухла друга світова війна, американський нарід дістав показну науку, що такі пакти не мають ніякої практичної вартости. Американці знають, що коли б не вони, то Гітлер був би розбив СССР і була б настала дика „ера ґерманіка". Тому американське громадянство зазнало глибокого нервового потрясення від віроломства СССР і того нечуваного обману, що його допустився СССР у відношенні до сигнатарів Ялтанського і Потсдамського договорів. Те закордонно-політичне розчарування разом із шпигунськими аферами на терені ЗДА вилікували американське громадянство з усяких пацифістично-комунофільських оман. В ЗДА нема ніодного часопису з такими угодівсько-пацифістичними тенденціями, як, напр., надзвичайно впливовий англійський „Ню Стейтмен енд Нейшен". Ліве крило лейбуристів має величезний вплив на англійську публічну опінію, а та опінія на цілу Партію Праці і через неї — на консервативний уряд Черчила. Проте відповідальні члени того уряду, і навіть частинно лейбуристської опозиції, здають собі справу, що — поруч з двома різними політичними філософіями, американською і англійською, — існує аксіомна політична правда, що вся будучність існування Великої Британії стала б під знаком запиту, коли б відпав той наріжний камінь британської політики, яким є союз Англії з ЗДА. Без союзу з ЗДА, існуючого через НАТО з 18 березня 1948 року, неможливо навіть уявити собі англійської політики. І тому саме так трудно узгіднити англійцям свою цілком різну від американської політичну філософію з імперативом зберегти в цілості і гармонії союз із ЗДА і спільно із ЗДА діяти в найважніших і міжнародних проблемах.

Існують всі дані вірити, що понад настрої мас, без уваги на глибінь і повагу їх джерел, вирішний голос таки здобуде державницький розум англійських політиків і стратегів і ЗДА та Англія будуть виступати разом: коли не добровільно, то під тиском конечности.

НОВА ТАКТИКА КРЕМЛЮ

Як вказують події останніх місяців, в „українському питанні" опрацьовують у Кремлі якусь нову тактику. Сьогодні цю тактику збагнути тяжко — вона старанно замаскована галасливою пропагандою і багато в ній залишається незрозумілого. Усі карти кремлівські володарі тримають ще в своїх руках і жадної з них лицем на стіл не кинули. Але безсумнівним є те, що супроти України розпочала Москва широкозакросну і підступну гру.

Святкування 300-річчя „возз'єднання" України з Росією своїм всесоюзним засягом перевершує всі дотеперішні московські масові дійства. Впродовж місяців не тільки місцева українська, але й центральна преса присвячувала цій події чи не найбільше уваги. Розраховане на шість місяців „святкування" охопило все життя Української ССР зверху донизу. Наукові заклади, школи, фабрики, театри, колгоспи — одним словом, усе це в тій чи іншій формі мусіло відзначати 300-літній ювілей московського лукавства і зради. Направду, в такому ґрандіозному маштабі і в таких пишних декораціях не відзначала Москва навіть круглої дати 25-річчя Жовтневої большевицької революції!

Тяжко припускати, щоб доконаний 300 років тому акт „возз'єднання", що нині для Москви може мати хіба історичне значення і що про нього вигідніше було б їй зовсім мовчати — аж так високо оцінили в Кремлі нові диктатори. Большевики, як відомо, люди практичні й не сентиментальні. Але тяжко припускати також, що в Кремлі не розуміють, що внаслідок повторювання через пресу і радіо повсякденного факту, що Україна колись то була вільна і незалежна від Москви, а потім добровільно „возз'єдналась", — навіть у національно-несвідомої частини українського населення пробуджується свідомість національної окремішности і розворушуються всякого роду інші „єретичні" почуття та думки, невигідні московському окупантові.

У зв'язку з 300-річчям Переяслава, як подарунок, передано Україні постановою Верховного Совєту СССР Кримську автономну республіку, з якої в 1946 році виселено її автохтонне населення. Уарґументування цього акту передачі зовсім не переконливе: Крим, мовляв, економічно тяжить до України і має з нею тісні історичні й культурні зв'язки. Так, начебто аж до 1954 року він не тяжів і культурних та історичних зв'язків не мав.

Чи не мають рації уважні обсерватори всіх цих подій, які твердять, що передачею Криму Україні московська кліка, крім чисто економічних мотивів, хоче відпекатися доконаного нею над татарським народом злочину і перекласти цей злочин, а також моральну відповідальність за нього в майбутньому з російського народу на український?

Від якогось часу совєтська преса уникає підкреслювати вищість „старшого брата" — російського народу супроти українського, а натомість славословить рівність цих народів, і представляє російський народ, як „перший з-поміж рівних". Чим це пояснити? Чи не тим, що в Москві нарешті зрозуміли, що постійною ґльорифікацією „старшого брата" — „молодші брати", з почуття ображеної національної гідности, зненавидять його ще більше?

Українську ССР — єдину з-поміж 16-ти совєтських республік цими днями урочисто нагороджено найвищим відзначенням СССР — орденом Леніна. Це — перший в історії Совєтського Союзу випадок, коли орден Леніна дається окремій республіці, як цілості.

Дня 24 травня вийшло спеціяльне число „Правди", присвячене Переяславу. З цієї нагоди появилася ця газета аж на шести сторінках, замість звичайних чотирьох. В цьому числі, обрамленому українськими вишивками, читаємо про те, що на відзначення переяславського ювілею в Москві відбулися змагання між українськими й російськими спортовцями, на яких були присутні Маленков і Хрущов. Це теж немаловажна подія! А 27 травня відбудеться присвячене ювілеєві урочисте засідання Верховного Совєту РСФСР і ґрандіозна військова парада. В цьому ж числі „Правди" вміщено промову секретаря української компартії Кириченка, яку він виголосив у Києві. В своїй промові намісник Москви в Україні з усією гостротою нападає на українських „буржуазних націоналістів", що знайшли собі „затишний притулок на американських смітниках" і тепер „скавулять щось про незалежну і соборну Україну". Гостро нападає Кириченко також на Греко-Католицьку Церкву, що її, мовляв, „створили аґенти Ватикану — ці закляті вороги слов'янських народів".

Як „Свобода" вже подавала, 19 травня московська „Правда" аж на трьох шпальтах вмістила заяву українського соціяліста Осипа Крутія, що буцімто розчарувавшись в еміграції, втік до Східньої Німеччини. Не вдаючись в суть справи і не переказуючи змісту заяви, підкреслимо лише, що це вперше від багатьох років читачі совєтської преси знову мають можливість читати самообви-

(Закінчення на стор. 3-ій)

Е. Гармаш

ЗА ФУНДАМЕНТ НАШОЇ СПІЛЬНОТИ

Коли дивитися на цілість нашого життя поза Україною, то часто виринає порівняння його до будівлі, що її будують від даху, залишаючи без уваги основу-фундамент.

Що значить така будівля — всякому ясно. Хай її стіни будуть дуже міцні, хай накриття пишатиметься хоч би блиском золота — така будівля не для століть. Кожна сильніша буря зруйнує її умлівіч, а коли не буря, то час розсуне мури.

Чому таке порівняння? Щоб з'ясувати справу, найкраще навести конкретний приклад. Українська еміграція видає понад сотню різних періодичних видань — газет, бюлетенів, журналів та ін. Але ці понад сотню видань пекучої потреби повновартісного періодичного видання для загалу наших дітей не заспокоювали й не заспокоюють.

Такий стан говорить про щось дуже тривожне: він говорить про схиблений шлях нашого життя, говорить власне про будову без фундаменту.

Нація — це не тільки сучасність, це „живі, мертві і ненароджені", це ланцюг поколінь, що були, є і будуть, і що в них жив, живе й житиме дух нації. Нація — це довговічність, що живе й повсякчасно оновлюється в своїх молодих поколіннях — пересмниках її фізичного буття і її духа.

Як і кожний здоровий організм, так і нація підлягає основному життьовому законові — законові самозбереження. Цей закон диктує нації інстинктову, а далі й усвідомлену турботу про молоде покоління — про його кількісну й якісну силу. Нація без інстинкту самозбереження призначена на загибіль.

Сьогодні українська нація є предметом найжахливішого в історії людства поневолення й винищування. Мільйони жертв штучного голоду доповнюються й далі жертвами заслань, „добровільного переселення", концтаборів, розстрілів. З фізичним нищенням іде наступ на духа нації. Тут і фальшування історії, фальшування ідей творчости письменників, підривання Христової віри, й нівечення традицій, русифікація мови, і моральний та фізичний терор над мистецтвом і його творцями, і тут наступ на душі українських дітей, щоб виховати з них не тільки „совєтських людей", але й яничарів, які мають стати проти власних батьків і дідів.

Не перецінюючи ролі нашої еміґрації все ж мусимо усвідомити собі, що найважливіша її роля власне не в чому іншому, а в національному збереженні й національному вихованні молодого покоління.

Чи таке покоління ми вирощуємо?

Зрозуміло, що наші діти — це інвестиція, яка сьогодні нікому й нічого не дає, а має дати щойно за два-три десятки років. Ось чому проблемі наших дітей присвятили й присвячують себе передусім „фантасти", а „реалісти" воліють видавати дві-три партійно-політичні газети, як один дитячий журнал чи хоч би одну дитячу книжечку...

Не можна заперечити, що є в нас ряд одиниць та й чинників, які глибоко й серйозно підходять до проблеми наших дітей, але їх зусилля й успіхи далекі від ваги й потреб цієї справи. Що насправді являє собою наше рідне шкільництво, зокрема наше дошкілля? Без сумніву, останні роки принесли в цьому відношенні деякі позитиви, але чи вони розв'язують проблему? Наші літні оселі для дітей? Без сумніву позитив, але чи два-три тижні по суті „голидею" — вакаційного відпочинку - це той продуманий систематичний виховний процес, який є конечний, щоб виростити повноцінну українську людину? І врешті наша дитяча література. Скільки її на руках наших дітей? Скільки в нас дитячих світлиць з бібліотеками?

Запитів можна ставити багато і можна стверджувати оптимістично такі чи інші позитиви, які разом узяті, свідчать про те, що в останніх роках, дякуючи таки передусім „фантастам", ми все ж щось таки робимо. Але проблема наших дітей — наших пересмників це не справа одиниць чи окремих гуртів, це наша загальна справа і, якщо не основна, то одна з основних.

Проблема наших дітей — це основа, це тривога наших сердець і нашого розуму за долю нашої нації, це справа нашого сумління, нашої чести і нашого іспиту перед судом історії...

Тільки з таким аспектом, тільки з таким розумінням мусимо підходити до тієї ініціятиви, яку має рішити і яку напевне рішить найближча конвенція Українського Народного Союзу — ухвали про видання журналу для наших дітей.

Може й було щось із призначення в тому, що всі дотеперішні заходи ОПДЛ — Об'єднання Працівників Дитячої Літератури — для відонови журналу „Юні-малі друзі" чи заснування нового не увінчалися успіхом, — може власне тому, що б це велике і особливої ваги діло зреалізувала найбільша й найстарша наша установа на еміграції — Український Народний Союз. У 60-річчя УНСоюзу — на його ювілейній конвенції, згідно з проголошеними проєктами, повинна запасти ухвала про видання дитячого журналу при „Свободі". Віримо, що вона западе, і западе одноголосно, бо диктуватиме її тривога за долю спільноти — серце, розум, сумління і честь делегатів — представників великої союзової родини.

І від цієї родини наші діти, розкинуті сьогодні злощасною долею по всіх закутках землі — дістануть в ювілейному році найцінніший і довгожданий дарунок — рідне запашне євшан-зілля, рідне друковане українське слово.

Зосим Дончук

ПОЧУТТЯ

(2)

Сміх

Часто в житті причиною сміху буває зовсім не смішне явище, але сміх — заразливе почуття і блискавично передається іншим, не дошукуючись причин.

На арену цирку виходить клюовн „Рижик". Він махає в повітрі широким капелюхом і привітно вклоняється. В цю мить у нього, в незовсім пристойному місці блискає електричне світло. „Гальорка" гримає сміхом, партер підхоплює. Повітря колишається від сміху. Дівчина регочеться до сліз, а потім заспокоївшись, запитує сусідку: — „Що він зробив таке смішне, що всі так захоплено регочуться?"

Але публіка вже заразилась сміхом. Рижик обводить публіку здивованим поглядом, потім хапається за живіт і починає викривлювати обличчя і дихати плечима, імітуючи сміх. Хоч він зовсім не сміється, публіка заливається сміхом. І коли один з глядачів запитав другого: „Чого ти смієшся?" — той відповів: „Сміюся з дурної публіки, яка регочеться без причини".

Поїзд підходив до станції „Тюшки". Властиво, то була не станція, а загублений серед поля маленький кам'яний будинок, де поїзди затримувались на хвилину, щоб забрати місцевих селян-пасажирів. В міністерстві залізниць України, коли говорили про щось маленьке, жартували: „То таке велике як Тюшки".

І от літньої пори, саме в жнива зупинився тут поїзд. Один з пасажирів подивився у вікно і вигукнув: „Хлопці, а в Тюшках мороз!"

Наче грім, вибухнув сміх. Сміялись усі, малі й старі, сміх передавався з вагона у вагон, котився хвилею, бряжчав вікнами. „Мороз у Тюшках" — казали один одному і сміялись. З того часу минуло багато років, але ще перед війною, коли поїзд зупинявся в „Тюшках" і хтось вигукував: „А в Тюшках мороз!" — пасажири веселішали і сміялись.

Розчарування

Травневий вечір. Розквітлий зеленню парк заливає повінь голубого світла. Чорнявий хлопець з буйною чуприною в центрі уваги.

— А от учора, наприклад, був у мене ще такий випадок, — розповідає він дівчатам, що обступили його щільним колом.

— Та не тягніть як неводом, оповідайте скоріше! — нетерпеливиться одна з дівчат.

— Відчинив я ввечері вікно і почав її виглядати, — і хлопець загадково посміхнувся. А у дівчат захопило дух. По якійсь павзі хлопець продовжував:

— Свіжі пахощі розквітлого бузка, конвалій і кучерявої м'яти наповнювали повітря. Соловейко бринів ніжними переливами. Місячне проміння крізь зелені віти тонким мереживом гаптувало доріжку в садку. Я тужливо чекав...

— Ет! — незадоволено вирвалось у другої дівчини, але на неї цитькнули і вона замовкла.

— Я дивився на вулицю, в садок, сподівався, що вона вигулькне між грядок на городі, — немає. Аж враз щось майнуло між зелених кущів у білій сукні. Я пильно подивився. То була вона! Вона поспішала. Серце моє тьохнуло, потім завмерло і нагло забилось полохливою пташкою. А вона нечутно зближалась. Усміхнені уста щось шепотіли. Потім зупинилась, обвила руками мою голову і завмерла. Я не стримався, схилився з вікна, міцно її поцілував і, як пушинку, переніс у кімнату.

Хлопець замовк. Третя дівчина не витримала:

— Ах, як це романтично! Скажіть Грицю, чи можна знати хто була ця фея?

Хлопець відповів спокійно:

— Чому ні? То була моя жінка.

— Це зовсім не цікаво! — дружньо, як одна, скрикнули дівчата.

Цілорічним листуванням вони виявили свої характери, освіту, спосіб думання. Словом, пізнали себе до подробиць, і були взаємнозадоволені. Вона по закінченні високої школи, відкрила лікарський кабінет. Він — інженер. Працював у фабриці телевізорів. Не зчувся, як минуло тридцять років і схаменувся, що неодружений. Глибоко задумався. Шкільні товариші давно повиходили заміж, а він за наукою все зволікав. Рік тому, переглядаючи часопис, натрапив на „матримоніяльне". Написав листа і зав'язав знайомство. Постійне жваве листування, а недавній обмін фотографіями остаточно завершити рішення. Тепер він їде до неї зробити офіційну пропозицію.

Елеґантно одягнений, сповнений радощів, дбайливо тримав в руках огорнену папером китицю квітів. Нетерпеливо дивився на стрілку годинника. Мріяв про розкішне весілля в найкращому готелі міста, з найславетнішою оркестрою. Потім — подорож по світі. Потім солодкий відпочинок на березі моря. Ах, яка насолода! Замріяно закурив. Поїзд зупинився. Через вікно, виходячи з вагона, шукав умовлених ознак: зелена шкіряна торбиночка в правій руці. Так, це вона! Стояла проти сонця і зворушливо посміхалась. Огрядна, гарна, з чудовими блакитними очима. Але, Боже мій! на голову вища за нього. Біля неї він виглядав ніби хлопчик біля своєї мами.

Привітались і... замовкли. Розгублено дивились одне на одного. Нарешті, він ніяково запитав:

— А коли відходить поїзд на Х?, — і непомітно поклав позад себе на лавці огорнену в папері китицю квітів.

— Ходім, я покажу вам, де каса.

І вони мовчки пішли на станцію.

Жорстокість

Я сидів у кіні. Висвітлювали якийсь фільм з часів середньовіччя. Два брати знатної родини жили в незгоді. Після смерти батька незгода перетворилась у смертельну ворожнечу. Старший брат із своїм військом нападає на замок молодшого брата, розбиває, а брата заковує в кайдани. Під час бенкету запитує своїх вояків, як його покарати?

Один з вояків підходить до столу, бере з вази дві виноградини і, простягнувши руки до присутніх, роздушує їх між пальцями:

— Отак треба роздушити його очі! цинічно вигукує він.

Однодушним окликом схвалює п'яна компанія присуд.

Привели закованого брата. Посадили на крісло і цупко прив'язали. Винахідник кари підійшов до в'язня, під страшний крик мученика, витиснув з лоба його очі і відірвав їх від м'язів та нервів. Потім простягнув вперед руки і роздушив в пальцях. Кров бризнула по підлозі.

В мене затерпло тіло і запаморочилась голова. І в цей час я почув позад себе радісний сміх і захоплене ляпання в долоні. Я оглянувся. Позад мене сидів хлопчина.

Незрозуміле

Андрій був на війні. З фронтових окопів раз на місяць присилав листа сповненого тугою за родинним затишком. Текля вела господарство сама. Одного ранку взяла дійницю і, як завжди, пішла доїти корову. Щойно відчинила сінешні двері як перед порогом сильний порив вітру закрутив снігом і вдарив її в обличчя. Текля з переляку скрикнула. Білий стовп снігу, подібний до людини, шугнув на вулицю і розплився в тихому ранішньому повітрі.

На третій день Текля отримала листа від чоловікового товариша, в якому повідомлялось, що її чоловіка вбито. Дата смерти - ранок, коли перед порогом закрутив вихор.

Сором

Сором'язливість — ознака духової чистоти і неспустошеної моралі. Втрата сорому — ознака душевного занепаду.

Маленький Федусь заховався між вербами і приглядався до дівчат, що купалися в ставку. І саме в хвилині найбільшого зосередження, коли дівчата виходили на берег, його хтось іззаду ніжно погладив по головці. Збентежено оглянувся. Усміхнена мати запитала:

— Що, Федусю, вже побачив?

(Кінець)

ПРИЯТЕЛІ КАПЕЛІ БАНДУРИСТІВ

В Дітройті відбулися 3-го травня 1954 , річні збори Т-ва „Приятелі Капелі Бандуристів". Зборами, що відбулися в приміщенні місцевого Інтернаціонального Інституту, проводив голова Т-ва д-р Гіялмар Ларсон. Він — швед з походження і лікар з професії — став великим приятелем нашої Капелі.

Річний звіт з діяльности Т-ва склав заступник голови інж. А. Мілянич. Т-во „Приятелі Української Капелі Бандуристів" заснувалося раннім літом минулого року і було заінкорпороване 25 липня 1953. У його проводі — крім обох згаданих — були п. А. Сікелс, директор Інтернаціонального Інституту, секретарка нашого Т-ва, і Рей Сепел, — скарбник. Адміністративне керівництво було в руках Василя Цимбаліста і Василя Черненка.

При організації і проведенню своєї минулорічної концертової подорожі Капеля зустрілася з виявленням великої прихильности. Обі центральні організації; а саме Український Конгресовий Комітет Америки і Комітет Українців Канади дали повну моральну і організаційну підтримку. УКК Америки, крім того, склав на ювілейний фонд Капелі суму $500. — Так само на місцях у 35-ох містах Америки й Канади виступи Капелі сприймалися не тільки з великою увагою, але нераз просто з ентузіязмом. Дуже тепло зустрічали Бандуристів Шікаго, Вінніпеґ, Едмонтон, Монтреал, Торонто, Бостон, Ню Йорк, Филаделфія, Рачестер, Клівленд і багато інших міст.

Видатну поміч дали при цьому Інтернаціональні Інститути та споріднені з ними організації в Дітройті, Шікаго, Бостоні, Филаделфії, Ню Йорку, Бофало і Клівленді. У великій мірі було це заслугою відомої нашої приятельки п. Флоренс Кеседі, яка вже 20 років тому працювала для популяризації української музичної культури. Саме, дякуючи цим організаціям під час минулорічної тури слухала нашу Капелю добра третина неукраїнських слухачів.

Для фінансування концертової подорожі було затягнено позику у висоті 18 тисяч долярів. Позику склали по половині тутешні американські кола і українські (з кол. Федерації Українців Ст. Мішіґен, Т-ва укр. Греджуейтс, Пластунів - сеньйорів, Т-ва Інженерів і Т-ва лікарів). Усі ці позики повністю повернені.

Дуже корисним чинником була співпраця обох мистецьких керівників Капелі панів Григорія Китастого і Володимира Божика. Ювілейний рік — 30-ліття Капелі — причинився до ще більше жертвенної і наполегливої праці цілого мистецького складу капелі.

Вислід концертової подорожі 1953 р. був дуже корисним з морального, мистецького і матеріяльного боку. Численні дуже прихильні відзиви у пресі українській і англомовній один з доказів цього.

Фінансовий звіт склав скарбник Рей Сепел. Минулорічна подорож Капелі принесла:

Надходження: За квитки вступу на 36 концертів $83,881.55; З продажу пам'ятковних книжечок $1,649.95; Чистий прихід з спонзорських квитків $647.21.

Разом надходження: $86,178.71.

Витрати: Залі, місцева реклямa, податки $26,786.76; Винайм автобусу $6,005.91; готелі $2,783.32; Платня адміністратора $3,124.53; Поїздки та інші витрати адміністратора $1,180.05; Платня бандуристів, керівників і танцюристів (разом з кінцевим бонусом) $25,230.00.

Реклямa в пресі, друк летючок і програмок $4,232.37; Інші витрати $3575.78; Пам'яткові книжечки $1,089.62. Виряд Капелі: комплетні костюми $3,132.70; бандури $365.00; підвищення на сцену $334.75.

Разом витрати: $77,840.79. Надвишка $8,337.92. Несплачені ще рахунки $140.50.

Чиста надвишка $8,197.42.

Ця надвишка призначена виключно на організацію і часткове фінансування наступної концертової подорожі Капелі. Як вже було проголошено в пресі, цього року Капеля спрямовується на полудневo-східні стейти Америки.

Справу поширення діяльности Т-ва на цілу Америку і прийняття нових правних основ реферував адвокат Степан Луцький, правний дорадник Товариства. На цьому збори закінчено.

Прес. Реф.

ПЕРЕДКОНВЕНЦІЙНІ ПРОЄКТИ

Йоиґставн, Огайо

Бр. св. Івана Хрестителя, від. 230 УНСоюзу

ухвалило такі проскти:

1. Звільнити від вкладок членів, які були членами довше як 35 років.
2. Змінити пар. 91, який обмежує видатки на похорон до $250, бо це замала сума.
3. Не вимагати лікарських оглядин від невилічимо хворих на аплікаціях про допомогу.
4. Виплачувати посмертне по дітях вразі смерти по одержанні першої вкладки, так як по смерти повнолітніх членів.
5. Видати такі дитячі грамоти, які були б виплаченими вразі смерти.
6. Видати такі дитячі грамоти, які були б виплаченими вразі недуги „полio".
7. Видавати даром платничі книжечки з ліпшого паперу як дотепер.
8. Видавати нові грамоти в ковертах, щоб грамоти не нищилися.
9. Висилати дивіденду прямо до членів, а не до секретарів.
10 Дати більшу винагороду відділовим секретарям.
11. Висилати повідомлення про вкладки прямо до членів які платять наперед.

М. Мушинський, предс. і дел.
П. Гулич, делеґат;
І. Павловський, секр. і дел.

Відділ ч. 140 УНСоюзу

ухвалило такі проскти:

1. Щоб головна канцелярія звертала відділам вкладки задовжених членів без обмеження.
2. Виплачувати повну суму забезпечення по дітях по році членства.
3. Привернути старі місячні виказн.
4. Підвищити посмертне по дітях в клясі 2, до $500.
5. Не уділювати грошей на спорт, а давати курси секретарям про організацію.
6. Підвищити платню відділовим секретарям.

Іван Кравець, секр. і дел.

Клівленд, Огайо

Т-во ім. Івана Франка, від. 384 УНСоюзу

ухвалило такі проскти:

1. Щоб видавати нові грамоти, так звані ФАМІЛІЙНІ.
2. Дати полекшу старшим членам, які платили вкладки 45 років.
3. Щоб головна канцелярія оплачувала відділові адміністраційні видатки і підвищила платню відділових секретарів.
4. Щоб „Свобода" пояснювала Союзові грамоти бодай раз в місяць.
6. Підвищити винагороду за приєднування нових членів на рівні з винагородою, яку платять інші братські організації.
7. Щоб започаткувати ПРИЮТ для старших віком членів.

Н. Задорецький, предс.;
С. Морозович, секр. фін.;
Н. Марцінок, секр. рек.

Олеан, Н. Й.

Тов. Запорожська Січ, від. 363 УНСоюзу

ухвалило наступні проскти:

1. Щоб не платити додаткові дієти комісіям статутовій та просьб і скарг.
2. Щоб головний уряд на останнім річнім засіданні перед конвенцією вирішив висоту дієти для делеґатів наступної конвенції.
3. Щоб головний екзекутивний комітет назначив агентів для тих відділів, які не сходяться на збори.
4. Щоб оставити параґраф 8 без змін.
5. Щоб наступна конвенція відбулася на „Союзівці".

Д. Мішанець, предс.;
О. Іванців, кас.;
Д. Базів, секр.

НОВА ТАКТИКА КРЕМЛЮ

(Закінчення зі стор. 2)

нувальну заяву, в якій „викривається контрреволюційний і протинародний характер українського націоналізму".

В цих же днях на першій сторінці повідомили совєтські часописи про зловлення і страту В. Охримовича — „чільного націоналістичного діяча з табору Бандери", що начебто за завданням американської розвідки спустився з парашутом на Україні для диверсійно-шпигунської роботи. Офіційний орган червоної армії „Красная Звезда", вміщуючи повідомлення про розстріл Охримовича, присвячує цій події окрему статтю, в якій накидається на українських націоналістів і закликає населення „загострювати революційну пильність супроти шпигунів і диверсантів", що їх засилають розвідки капіталістичних держав до „країни побудованого соціялізму".

Спеціяльна увага совєтської преси до української еміґрації, яку вона проявляє останнім часом — також дуже пророчистий факт. Це свідчить про те, якого великого значення надає Кремль частині українського народу, що опинилася поза його засягом. З докладної заяви Крутія сірий підсовєтський читач, поминаючи заялoжені совєтські лайки та паплюження, може скласти собі доти незнаний йому образ широко розгалуженої діяльности української еміґрації — довідатися про те, що існують УГВР, УНРада, різні партії та угруповання зі своїми лідерами, організації військового характеру та ін. З цієї ж заяви сірий читач довідається, що все це створене на те, щоб повалити большевизм і встановити інший соціяльно-національний лад, відмінний від зненавидженого совєтського. Це теж нове і дивне в большевицькій пропаґанді — розкривати очі підсовєтських людей на заборонені речі. Досі про еміґрацію совєтська преса майже не згадувала, а існування її старанно замовчувала. Перед другою світовою війною підсовєтські народи зовсім нічого не знали про життя і політичну діяльність еміґрації.

У дні „всенародної радости" з причини 300-річчя Переяславського договору Кремль перепроваджує у всесоюзних маштабах кампанію переселювання молоді з европейської частини СССР до Середньої Азії на „освоювання цілинних та облогових земель". (Цими днями райони „освоювання" відвідав навіть сам Хрущов!). До Казахстану виїжджають також десятки тисяч української молоді, щоб у найтяжчих умовинах розорювати й загосподарювати мільйони гектарів дикого степу.

Створення нової „житниці" в Казахстані, про яку так широко розписує совєтська преса, без сумніву, також зв'язане з „непевною" ролею України в системі СССР. Могутньою сільсько-господарською базою, розбудованою за Каспійським морем, у глибокому стратегічному запіллі, большевики хочуть „про всякий випадок" заступити для Совєтського Союзу українську хліборобську промисловість. Інакше ніяк не можна пояснити цей плян новочасних єгипетських робіт, коли большевики мають ще не загоєні після останньої війни рани. А проте, навіть не фахівці сумніваються, щоб з цим титанічним завданням Москва впоралася в найближчі десять років. Якщо взагалі вдасться їй самими лише адміністративними наказами — без відповідної машинерії, колосальних інвестицій і численних кадрів різного роду фахівців — „перетворити природу" на цих диких просторах.

Московський рупор в Україні — Кириченко заявив, що найбільшим ворогом совєтської влади (а значить і комунізму) є український націоналізм. Таку формулу спрепарували в Кремлі творці нової протиукраїнської тактики. Як практично буде Москва здійснювати цю тактику в поборюванні найбільшого свого ворога — покаже недалеке майбутнє. Але — незалежно від форм і способів — це буде продовження невгаваючої війни з українським народом на всіх його землях, що наполегливо не поджують.

В. С-ко

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Ню Йорк, Н. Й.

Другий Вечір Розваги в УНДомі.

У виконанні свого первісного пляну й підбадьорений великим успіхом Першого Вечора Розваги в минулому місяці, Культурний Осередок Українського Народного Дому дає в найближчу неділю, 30 травня ц. р., о год. 5 пополудні, Другий Вечір Розваги. Він іде знову під гаслом „Поважне й веселе". Цю поважну сторінку Вечора репрезентуватиме головно коротка доповідь Юрія Дивнича ,який — під дотепним заголовком „Велика і мала ложка" — говоритиме про політичну пропаґанду політичними й культурними імпрезами. Представниками літератури будуть на Вечорі Людмила Івченко (коротке оповідання „Крайності сходяться"), Ів. Керницький (гумореска з циклю „Безжурні літа") і Микола Понеділок (гумореска „В театрі"). Тонку сатиру на найвищому рівні запрезентує знову Едвард Козак монологом Гриця Зазулі про „Мистецтво", а Иосиф Гірняк знову викликуватиме захоплення відтворюванням цієї вже славної постаті. У музичній частині виступить найкращий із українських піяністів на американському Сході Вадим Кіпа, при чому він уперше гратиме на новозакупленому Народним Домом концертовому фортепіяні. Співатимуть: Іван Задорожний — баритон (сольоспів) та члени школи співу Іванни Приймової — Р. Комарницький, З. Лаврішко, Б. Мартинюк, М. Пастушенко й С. Шпех. Спеціяльно для тієї нагоди Микола Фоменко написав дві композиції — на тріо (баритон, сопран і меццо), і на тенорове сольо, й вони будуть уперше виконані. Фортепіяновий дострій у досвідчених руках Іванни Приймової і Євгенії Чапельської. Уся багата й різнородна програма передбачена так, щоб виповнила не більше двох годин, згідно з другим постійним гаслом цих Вечорів у Народному Домі: „Дві години розваги!" Під час короткої перерви діятиме буфет Народного Дому, при якому зійдуться приятелі і знайомі, що схочуть культурно і присмно перевести час між 5 і 7 годиною у найближчу неділю! **Ік**

Торонто, Канада

„Тарасова Могила".

Найсильніше враження з Шевченківського Свята, що його було влаштовано силами шкільної дітвори Православної Громади, при вул. Ватерст 400, в Торонто, дня 28 березня 1954, зробила сценка — Діти на Тарасовій могилі.

Можна з певністю сказати, що жадна дитина, як також більшість дорослих, що були тут на залі, не бачили ніколи в своєму житті цієї святої могили, що на Канівській горі стоїть і маячить на цілу Україну та проміннє думи й пісні про нашу минувшину, що ними жив і нам залишив Великий Кобзар. Ніхто з них навіть не уявляє тієї величі Славути - Дніпра. Одначе всі серцем відчувають те велике значення цієї ріки, що своїм ревом у бурю та ледве чутним шелестом у добру погоду уприємнюють вічний сон нашому Батькові. Доказом цього була вже згадана сценка. Діти мають сильнішу уяву та більше довір'я до тієї уяви. Тому не диво, що ці діти не грали, але таки в дійсності були на Тарасовій Могилі. Ця любов і той пієтизм до великого Пророка, що проникала кожну тендітну істоту артиста, наповнювала залю та проникала до найглибших тайників в душі всіх присутніх. „Кази дальше, кази" — було сказано з такою щирістю та безпосередністю, що її подрузі не залишалося нічого іншого, як таки продовжувати своє оповідання про Великого Тараса, бо спонука була аж занадто солодка і щира.

Зачався концерт „Заповітом", що його виконав дитячий хор української та недільної школи під управою п. Нестора Олійника.

Вступне слово, пройняте наскрізь хвилюючим чуттям і любов'ю, як до Патрона свята, так і до його виконавців — дітей, виголосила пані матка Фотій.

Далі виступає ціла низка дітей — декляматорів. Тяжко тут клясифікувати, хто найліпше, але це зрештою й неважно. Головне, як ті діти виглядали, як горіли в них очі, яким вогнем були розпалені груди, які природно ніжні, або грізні — відповідно до змісту деклямації — чуття були висловлені, що не раз стрясали душу глядача. Це якраз важко підкреслити, бо часто й густо можна було відчути, що ця дитина дома, а головне на вулиці української мови не вживає, але тут ніби підмінена дитина, дитина, що нею заволоділа своя рідна українська стихія. Вона готова зі шкіри вилізти, але не піддатися, не засмутити батька Тараса, не посоромити своїх рідних, близьких і цілого рідного загалу.

Після перерви виступає хор вечірньої школи під проводом п. Головка. Тут уже діти поділені на голоси. Це вже свідомі своєї гідности дівчата й хлопці.

По кількох піснях, що їх гарно виконав хор вечірньої школи, відслонюються три дуже гарні картини з життя-буття Великого Тараса. Всі три картини гарно складені та дуже мило і з захопленням виконані дітьми. Діти себе почували зовсім вільно на сцені та дуже добре свої ролі виконували. Кожна картина залишила слід по собі у серці глядача.

Доповідь виголосила Валя Литвинів. Не хотів би я аж занадто хвалити, щоб не зіпсувати дитину, але треба сказати, що всяка похвала замала, щоб нею можна було оцінити цю прекрасну змістом, формою та способом вислову доповідь.

Та це ще не все. Тут треба підкреслити, що цих пару сот дітей, що брали участь, і то активну участь, у святі, треба було комусь навчити та належно підготовити. Результати цього свята показали, що праці вложено дуже багато, труду не жалілося та не пішов цей труд намарно, бо насолоди було таки багато. А хто ж ці труженики? Звичайно учительки цих шкіл, але імен їх я не знаю, бо вони зі скромности не подали своїх імен на програмі. І тим більше їм належить велика подяка та повне признання.

І. Янішевський.

Вступайте в члени У. Н. С

З Музичного Життя

Тарас Губіцький і його оркестра

Нам, українським музикам, ім'я Тараса Губіцького було відоме ще з того часу, коли (тому 16-17 років) появлявся наш журнал „Українська Музика". Там досить часто вміщувалися статті, дописи й новинки з музичного життя нашої заморської еміґрації, там теж на останній сторінці друкувалися довгі списки наших американських і канадійських друзів у такій важливій для видавництва рубриці, як „На Пресовий Фонд".

Тарас Губіцький був одним з тих, ім'я якого появлялося там дуже часто.

Доля судила нам зустрінутися з нашим музикою тут, за морем, і побачити його при його „варстаті" праці. Останньої середи (19 травня) відбувався річний звітний концерт організованої й керованої ним струнної оркестри. Енерґійний і точний у своїх диригентських рухах і вказівках, скромний у зовнішньому виступі, Тарас Губіцький сполучує в собі якості доброго, справжнього музики-виконавця, педагога і музикознавця.

У музичному житті Дітройту він один з передових діячів і один з направду потрібних. Це він залюбки вишукує і відтворює різні особливості і рідкості музичної літератури, особливо давнішої і сьогочасної. Це вже його — так би мовити патент — і цьогорічний концерт не був іншим від усіх попередніх.

Цього року Дітройтська Струнна Оркестра (з деякими запрошеними учасниками духової групи) в силі пів сотні учасників виконали аж два подвійні концерти: Концерт Вівальді для двох скрипок з органом і оркестрою та концерт Моцарта для флейти і арфи з оркестрою. Останній твір, цікавий вже самою обсадою і ролею арфи як сольового інструменту, притягав нашу увагу ще й тим, що арфову партію виконувала наша землячка п. Марія Янчук-Бартлет. Виконувала справно і — попри цілу оркестру — таки доносила до слухача ніжні й короткі звуки свого інструменту.

З сьогочасної музики слухачі почули цікавий твір — чотиричастинну Сюїту для струнної оркестри — англійського композитора Густава Т. Гольста. На закінчення — за давнім звичаєм цієї оркестри — були деякі легші моменти з музики Андерсона і Леґара, які так припали до вподоби численній публіці, що треба було їх повторити.

Василь Витвицький.

Успіх нашої землячки

Оперовий відділ Гунтерівського каледжу в Ню Йорку влаштував 20, 21 й 22 травня вечори оперового мистецтва. Це був показ навчальних досягів цього відділу. Театральна заля каледжу була вщерть заповнена публікою. Очевидячки, це були здебільшого родичі й знайомі учнів - виконавців. І, може, саме тому атмосфера вечорів була приємна, якась затишна. Всі виконавці співали італійською мовою.

Виконано окремі акти з різних опер — з „Аїди" Верді, з „Богеми" Пуччіні тощо.

Для нас ці вечори були цікаві ще тим, що в однім із актів опери „Богема" виступала наша землячка, учениця цього каледжу Марія Руда. Панна Марія виконала ролю Мімі в третьому акті згаданої опери. Згадаємо відповідні сюжетні обставини. Холодного вітряного дня Мімі шукає Марчелло. Він виходить із таверни і оповідає їй про своє богемне життя з Мусеттою. Мімі просить його допомогти їй, бо вона не може далі жити з Рудольфо через його ревнощі. Під час цієї розмови Мімі раптом заходиться кашлем, і Марчелло з цього розуміє, що вона хвора. У цей час приходить Рудольфо, Мімі ховається. Рудольфо оповідає Марчелло про свій намір покинути Мімі, але цьому перешкоджає його любов до неї. Кашель Мімі зраджує її присутність, і вони обіймаються, співаючи дует. А тим часом Марчелло знаходить у таверні Мусетту, вони виходять і співають учотирьох уже.

Панна Руда виконала свою партію з успіхом. Був один показовий для цього успіху момент, як публіка заплескала після її співу що в середині акту. У додаток до приємного голосу наша землячка дала ще й добру гру в жестах, причому кожен жест був продуманий, мистецько-доцільний, а все виконання справляло сильне враження своєю емоційною наповненістю.

Взагалі з приємністю відзначаємо той факт, що наша молодь, перемагаючи численні трудноші (заробляє фізичною працею, сама оплачує з цих заробітків навчання, вчиться в чужому мовному й культурному середовищі), так успішно здобуває собі поле для життьової діяльности. Панна Марія Руда йде в цьому розумінні одною з перших.

В. Ч-о.

• РОЗШУКИ •

КАТЕРИНА КАЛИНОВСЬКА зі Селиськ, Перемишль пошукує свого вуєчного брата Володимира ДАНИЛКО уродженого в Гішковичах, Перемишль. Хто знає про його місце перебування прошу повідомити на адресу: NATALIA HAUDIO, 140 W. 95th Street, New York 25, N. Y.

З НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ УВАН У ЗДА

ПЛЕНАРНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ

Доповідь проф. А. І. Яковлева: „Договір Богдана Хмельницького 1654 року".

2-го травня в приміщенні Літературно - Мистецького Клюбу в Ню Йорку на Пленарній Конференції УВАН у ЗДА відбулась доповідь проф. А. І. Яковлева про Переяславський договір.

Відкриваючи Конференцію, голова УВАН у ЗДА, проф. М. О. Ветухів, підкреслив велике значення Переяславського договору в історії України і сказав, що Українська Вільна Академія Наук присвячує спеціяльну увагу вивченню цього договору. Сьогоднішній доповідач, професор Андрій Іванович Яковлів, історик українського права, багато років працював над вивченням проблем, пов'язаних із Переяславським договором.

Доповідь проф. А. І. Яковлева.

Проф Яковлів, на початку доповіді зауважив, що Переяславський договір на багато років обумовив взаємини України з сусідами, тому він притягає особливу увагу і українців і ворожих Україні кіл. На Україні сьогодні цей договір і обставини його укладання фальшують, або замовчують.

На еміграції опубліковано в зв'язку з 300-тою річницею договору ряд нових студій.

Проф. Яковлів нагадав, що оригіналу проєкту Переяславського договору, що його склали українці, не збереглось. Збереглися лише копії перекладів цього договору з української канцелярської мови (чи як тоді казали — „білоруської") на московську. Проте, деякі місця яскраво вказують, що деякі додатки були внесені в Москві. Проф. Яковлів на ряді прикладів показав, що перекладачі недостатньо знали так звану білоруську мову і допустились у перекладі неточностей.

Далі доповідач схарактеризував чорновики царських жалованих грамот, які писали московські дяки і поставили в них ряд виразів, типових для московської книжної мови.

Проф. Яковлів сказав, що дослідники умов складення Переяславського договору часто приходили до неоднакових і суперечливих висновків, через те, що не збереглось оригіналів, а доводилось використовувати різні копії та чорнетки. До того ж пізніше текст договору було сфальшовано. Проф. Яковлів подав про це ряд фактичних даних.

Проф. Яковлів сказав, що на підставі своїх студій договору, він прийшов до висновку, що держава „Війська Запорізького" була самостійною державою українського народу. Такою її вважали і сусіди. Договір 1654 року спочатку не вніс змін у статус України, лише вніс зміни в її міжнародний чин. Договір наклав певні обов'язки на обидві сторони, які пізніше були порушені одною стороною.

Проф. Яковлів з жалем відзначив, що тепер, коли на еміграції, згадуючи 300-ту річницю укладення Переяславського договору науковці зробили багато об'єктивних розвідок, часом доводиться читати й напади на Богдана Хмельницького. Мовляв, він зробив фатальну помилку, уклавши договір. При тому ще й наводять цитати з Шевченка.

„Мені це було прикро, — сказав проф. Якковлів, — як історикові і правникові. Ці нарікання протирічать усім даним української історіографії, суперечать фактам. Хмельницький, за свого життя не допускав жадних порушень договору другою стороною. За його життя Україна була країною волі і добробуту. Відповідальність за порушення договору лежить на московських царях, що порушили своє слово і на невмілих наступниках Хмельницького".

Після доповіді було подано ряд питань, на які проф. Яковлів дав відповіді, які подали ще багато матеріялу з його оригінальних досліджень. Наприклад, він сказав, що, на його думку, договір Богдана Хмельницького був договором союзно-оборонного характеру. Хмельницький мав на меті — дістати військову допомогу і покінчити з війною в Польщі. Яковлів відзначив велике значення теперішніх розвідок українських учених у шведських архівах, де українці зокрема збирають документи про зв'язки Хмельницького з Швецією.

На питання одного з присутніх — чи правдива думка недавно проголошена в пресі, що Хмельницький пішов на укладання договору під впливом православних кіл, проф. Яковлів відповів, що він вважає Богдана Хмельницького за людину, що мала свої думки і ідеї. Він не міг легко схилятися на всякі впливи і поради.

Закриваючи Конференцію, проф. Ветухів поінформував, що в черговому випуску Аналів у ЗДА друкується переклад уривка статті В. Липинського про Переяславський договір. Готується до друку оригінальна розвідка проф. А. Яковлева. Свою працю над вивчанням Переяславського договору продовжують українські історики: Крупницький в Німеччині і Кентржинський у Швеції. В короткому часі відбудеться чергова доповідь з дослідження цього питання на еміграції, щоб нові об'єктивні дані доповнили висвітлення цього важливого історичного факту.

● У місті Бурж у Франції провалилася в середній школі підлога і коло 90 дітей упали в приміщення, теж повне шкільної дітвори. Семеро дітей важко поранились.

Книжка й часопис — найнеобхідніші речі в домі культурної родини.

Спорт

КЛІВЛЕНД ГОТОВИЙ!

Клівленд закінчив свої останні приготування до Футбольного Турніру за Мандрівну чашу „Юкрейнієн Сейвінгс Компані" — Клівленд і неофіційний український чемпіонат Півночі ЗДА. Програма імпрези веде глядачів у суботу 29 травня на грище Бруксайд Парк, побіч Зоологічного Городу („Клівленд Зоо", доїзд від Фултон Ровд, попід міст), де о год. 2 попол. починаються футбольні змагання. Грають: „Черник", Дітройт — УАСТ, Рачестер, „Леви", Шикаго — „Львів", Клівленд, „Черник — „Леви". Після змагань о год. 8, в „Лемко" — Клюбі відбудеться товариська зустріч спортовців з громадянством і бенкет.

В неділю 30 травня, о год. 1 попол., на грищі Бруксайд Парк буде посвячення прапору УСК „Львів" — Клівленд, а потім змагання: „Рачестер" — Львів", Рачестер — „Леви" і „Черник" — „Львів".

Тієї ж неділі, о год. 9 вечора, в залі „Лемко" все, що живе, йде на „Майську ніч" — вечорниці з танцями, мистецькою програмою й несподіванками. Точно опівночі, під час забави відбудеться льосування на виграш телевізії й патефону з комплетом українських пластинок.

Передача чаші переможцям турніру — після останніх змагань, на грищі.

„ЛЬВІВ" — „БАСРН"
0:2 (0:2)

Здесяткована контузіями українська дружина знову мусіла віддати дві цінні точки. Суперник, якому цілком непотрібно допоміг суддя, здобув свої голі з одинадцятки і з виразного „авту".

oHo.

Вступайте в члени У. Н. СОЮЗУ!

ЩАДІТЬ У ЛЕГКИЙ СПОСІБ...
КУПУЙТЕ СВОЇ БОНДИ
ЧЕРЕЗ ПЕЙРОЛ СЕЙВІНГС!

Книжка й часопис — найнеобхідніші речі в домі культурної родини.

Посмертна Згадка

ОЛЕКСА КОВАЛЬСЬКИЙ, член і був. секретар і делегат на 22-гу Конвенцію УНСоюзу, Б-ва св. Арх. Михаїла, відділ 213 в Байон, Н. Дж., помер 20-го травня 1954 р., по короткій недузі. Покійний родився 1890 р. в селі Лішчин, пов. Бібрка, Україна. До УНС вступив 1918 р. Брав активну участь в українськім громадськім житті. Полишив в смутку дружину Марію, брата, сестру, дві доньки і 3 синів: Анну, Катрі, Андрія, Николу, Стефана і 2 внуки, які є членами Союзу. Похорон відбувся 24. травня з погреб. заведення до Укр. Православної Церкви св. Софії при великім здвизі Членів, Родини і Знайомих на цвинтар Бейвю, в Джерзі Сіті. — В. И. П.!
А. Басараб, секр.

Вступайте в члени УНСоюзу!

Ділимося сумною вісткою, що наша Найдорожча Жінка, Мати та Бабуня блаженної пам'яти

ЕМІЛІЯ З ДЕМБІЦЬКИХ ЛЕВИЦЬКА

упокоїлася в Бозі, прийнявши Найсвятіші Тайни, дня 26-го травня 1954 р. на 57 році життя.

Панахида відбудеться в четвер, 27-го та п'ятниця, 28-го травня в годині 8-мій вечора в похоронному заведенні Івана Ковальчика, 129 Grand St., Jersey City, N. J., а похорон в суботу, 29-го травня, в год. 9:30 рано з церкви св. Петра і Павла, corner Greene & Sussex St. в Джерзі Сіті, на цвинтар в Arlington, N. J.

Горем прибиті
муж ЮРІЙ, доньки: ОЛЬГА ТАРАПАЦЬКА і ДАРІЯ КОНЮХ, зяті та внуки

Прибиті глибоким горем повідомляємо все Українське Громадянство, що дня 7-го травня 1954 р., в Мюнхені, в Німеччині помер в 73. році свого трудолюбивого життя, наш найдорожчий Стрийко

сл. п. Проф. Д-р ОСТАП ГРИЦАЙ

б. учитель Української Академічної Гімназії у Львові, викладач Віденського Університету, один з найвизначніших знавців української і світової літератури, письменник, поет, драматург, б. кореспондент і співробітник часописів „Свобода", „Діло", „Розбудова Нації", „Християнський Голос", Президент і Основник „Руху Українців Християн", та член багатьох християнських, культурних і національних Організацій і Товариств.

СЛУЖБА БОЖА І ПАНАХИДА

за упокій душі сл. пам. Проф. Д-р Остапа Грицая відбудеться в понеділок, 31. травня ц.р., в год. 8-ій рано в грек.-кат. церкві Успенія Пресвятої Богородиці в Перт Амбой.

Інж. ТАРАС і ОЛЯ ГРИЦАЇ
з дітьми Олегом, Мироном і Тетяною
і Рідня в Америці й Европі.

ТАРЗАН, ч. 3284. Влізливець.



— Тарзане, який дивний вплив ви маєте на людей! — прошепотала Немона, — Еротові ви раптом почали подобатися,

— Вам подобається Ерот?, — запитав Тарзан. — Він набрид мені, — відповіла вона. — Але говорім про вас. Я зроблю вас багатим і могутнім.

— Тільки обіцяйте залишитися в Анторі, і тоді не буде нічого, чого я не зробила б для вас. Я вас люблю, Тарзане!

— Поки сюди ввійдете, Ероте, — холодно сказала вона, — уважайте, щоб вас зголосили!... — Так, Ваша Королівська Високосте, промимрив він. — Приватна арена очікує на ваше вдоволення.